

«Тасдиқ мекунам»
Муовини ректор оид ба илм ва нашрия
МДТ «ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино»,
Академик АИТ ҶТ, д.и.фарм.,
профессор Юсуфӣ С.Ҷ.
соли 2018

ХУЛОСА

МДТ «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ
ибни Сино» Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии
Тоҷикистон

Рисола таҳти унвони «Хусусиятҳои эпидемиологии сирояти дохилибеморхонавӣ дар статсионарҳои осебшиносӣ ва мувофиқгардонии чорабиниҳо оид ба пешгириву мубориза бар зидди онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» дар кафедраи эпидемиологияи МДТ «ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино» иҷро гардид.

Унвончӯ Давлатов Ҳабибуллоҳ Сайфуллоевич дар давраи навиштани рисола дар Маркази ҷумҳуриявии клиникии осебшиносӣ ва ортопедия ҳамчун табиб-осебшинос қору фаъолият менамуд.

Соли 2009 факултети умумитиббии ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Синоро бо ихтисоси «Қори табобатӣ» хатм намуд.

Шаҳодатнома оид ба супоридани имтиҳонҳои номзадӣ 30 июни соли 2018 аз ҷониби МДТ «ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино» дода шудааст.

Роҳбари илмӣ: Усмонова Гулнора Муқимовна – доктори илми тиб, профессори кафедраи эпидемиологияи МДТ «ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино».

Мувофиқи натиҷаҳои баррасии рисола таҳти унвони «Хусусиятҳои эпидемиологии сирояти дохилибеморхонавӣ дар статсионарҳои осебшиносӣ ва мувофиқгардонии чорабиниҳо оид ба пешгириву мубориза бар зидди онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» хулосаҳои зерин қабул карда шуд:

Муҳиммияти мавзӯ. Мушкилоти сирояти дохилибеморхонавӣ (СДБ) яке аз масъалаҳои мураккаб ва ниҳоят муҳими соҳаи тандурустии ватанӣ ба шумор меравад. Мубрамии онро дониши нокифояи мутахассисони соҳаи тандурустии амалӣ зимни гирифтورشавии ҳақиқӣ ба СДБ дар статсионарҳо муайян мекунад, ки дар натиҷаи мушкилоти баҳисобгирии онҳо ва нокифоя будани чорабиниҳои зиддиэпидемиявии татбиқёбанда, инчунин бар асари зарари зиёди иқтисодие, ки онҳо мерасонанд, асоснок хоҳад гашт.

Хизматрасонии эпидемиологӣ таваҷҷуҳи асосиро, ба таври анъанавӣ, ба чароҳатҳо (оризаҳои пасазчарроҳӣ) равона менамояд. Мураккабии муолиҷаи сирояти беморхонавии чарроҳиро як қатор омилҳо асоснок менамоянд: вазнинии ҳолати бемор, ки бо бемории асосӣ алоқамандӣ дорад; аз чароҳат зуд-зуд хориҷ шудани ду ва ё зиёда ангезанда; солҳои охир боло рафтани муқовиматпазирии микроорганизмҳо ба препаратҳои зиддибактериявии анъанавӣ, пеш аз ҳама ба пенициллин, сефалоспорин ва аминогликозидҳо.

Барои дар статсионари мушаххас татбиқ намудани чорабиниҳои самаранокиашон баланди назорати СДБ, пеш аз ҳама, донишҷӯи сохтори ангезандаҳои бемории мазкур ва мунтазам амалӣ намудани мониторинги динамикаи муқовиматпазирии онҳо ба препаратҳои зиддимикробӣ зарур аст. Дониши ин нишондиҳандаҳо барои муборизаи нисбатан самаранок ба муқобили сирояти беморхонавӣ, мувофиқ гардонидани муолиҷаи этиотропии онҳо ва дар натиҷа коҳиш додани талафоти иқтисодии муассисаи тиббӣ шароит фароҳам меорад.

Дар ММП-и ҚТ дараҷаи мавҷудияти гирифтورشавӣ ба СДБ (аз 2,5 то 8,0%) зоҳир намудани сабаб, шароит ва омилҳои тақозо менамояд, ки ба пайдоишу паҳншавии ин гуна бемориҳо мусоидат менамояд. Тадбирҳои мубориза бар зидди СДБ ба талаботи муосир дар статсионарҳои осебшиносии ҷумҳурӣ мувофиқат намекунад, самаранокии эпидемиологии чорабиниҳои пешгирикунандаи амалишуда

пайгирӣ нашудаанд. Дар ҷумҳурӣ аҳамияти бемориҳои мазкур аз мавқеи иҷтимоӣ-иқтисодӣ ба таври бояду шояд омӯхта нашудааст.

Мувофиқгардони чорабиниҳо оид ба пешгирӣ ва мубориза бар зидди СДБ, дар статсионарҳои осебшиносӣ, иборат аст аз: такмил додани чорабиниҳои гандзидой ва бесироятгардонӣ, баҳисобгирӣ ва мониторинги микробиологии СДБ, ки стратегияи асосӣ ва тактикаи ба кор бурдани антибиотикҳо асоснок менамояд, ошкор намудани контингент ва омилҳои хатари пайдоиши СДБ, арзёбии вазъияти эпидемиологӣ. Таҳлили иқтисодӣ – ба назар гирифтани зарар аз СДБ аҳамияти муҳим касб менамояд.

Саҳми шахсии муаллиф дар гузаронидани таҳқиқ. Саҳми шахсии муаллиф аз асоснок кардани мавзӯ, тасвиби мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, ташкили кор, ҷамъоварии маводи аввалия ва коркарди он, ҷамъбасти намудани маълумотҳои ҳосилшуда ва хулоса кардани онҳо иборат аст. Мусанниф оид ба муқаммал намудани чорабиниҳо доир ба пешгирии СДБ дар статсионарҳои осебшиносӣ як зумра мақолаҳои илмӣ ва дастурҳои методӣ таълиф ва нашр намудааст.

Дарачаи аз ҷиҳати илмӣ асос будани мазмуни асосӣ, хулосаву тавсияҳо, ки унвонҷӯ ба даст овардааст. Мазмуни асосӣ, хулосаву тавсияҳое, ки дар рисола баён шудаанд, боэътимод буда, аз маълумотҳои таҳқиқотҳои гузаронидашуда маншаъ гирифта, аз ҷиҳати омӯри тасдиқ ва бо истифода аз комплексҳои илмӣ ва усулҳои объективии ахбороти тадқиқот коркард шудааст. Муҳақиқ 1222 беморро аз лаҳзаи воридшавӣ то муайян намудани натиҷаи муолиҷа муоина намудааст. Зиеда аз 6000 тадқиқоти микробиологӣ гузаронида, натиҷаи онро таҳлил намудааст, то омӯхтани сохтори этиологии ангебандаҳо дар 503 пациенте, ки дар онҳо нишонаҳои сирояти дохилибеморхонавӣ мавҷуд буд, имконпазир гардад. Иштироки кормандони тиб, дар раванди эпидемии СДБ, бо роҳи гузаронидани тадқиқотҳои бактериологии кишт, ки аз бинӣ ва шустаи дастони 120 одам гирифта шуда буд, омӯхта шуд.

Навгони илми тадқиқот. Бори аввал дар Тоҷикистон сохтори муосири ангезандаҳое, ки зимни муассисаҳои осебшиносӣ дар байни беморони зарбулатдида сабабгори пайдоиши СДБ гардидаанд, инчунин робитаи онҳоро бо гардиши микроорганизмҳо дар муҳити беморхонавӣ ва ошкор намудани пайдоишу паҳншавии онҳо муайян карда шуд. Микрофлораи грамманфӣ дар сохтори этиологии СДБ, дар мавриди беморони зарбулатдида, мавқеи асосиро ишғол менамояд. Нахустин шуда беморшавӣ ва сохтори СДБ зимни статсионарҳои осебшиносӣ муайян карда шуд. Зухуроти клиникии СДБ дар беморони зарбулатдида тавсиф карда шуд. Хусусиятҳои эпидемиологии сирояти римдору илтиҳобии беморони гирифтори СДБ ошкор карда шуданд, ки бо гардиши микроорганизмҳо дар статсионарҳои осебшиносӣ иртиботдоранд. Омилҳои хатари пайдоиши СДБ дар муассисаҳои осебшиносӣ зоҳир карда шуданд, ки бо такмил додани чорабиниҳои пешгирикунандаи гузаронидашаванда алоқамандие надоранд.

Бори аввал дар ҷумҳурӣ зарари молие, ки СДБ ба статсионарҳои осебшиносӣ мерасонад, муайян карда шуд ва он дар ҳудуди то 500 доллари ИМА-ро ташкил менамояд.

Аҳамияти амалии рисола. Тадқиқотҳои эпидемиологии гузаронидашуда муайян намуданд, ки дар муассисаҳои осебшиносӣ гардиши васеи микроорганизмҳои шартӣ-бемориовар далели ошкоро вайрон намудани речаи зиддиэпидемиологӣ ва норасоии ташкилу гузаронидани чорабиниҳои гандзидой ва бесироятгардонӣ будааст.

Дар статсионарҳои осебшиносӣ омили хатари пайдоиши СДБ инҳо ба ҳисоб мераванд: вазнинии бемории асосӣ, таъҷилият ва давомнокии амалиёти гузаронидашуда, муҳлати будубоши беморон дар статсионарҳои осебшиносӣ то ва пас аз амалиёт, басомади зиёди СДБ дар калонсолони аз 60 сола боло.

Зарари молӣ аз СДБ ба бюҷети муассисаи осебшиносӣ ва наздикони бемор вазнинӣ меораду халос.

Аз рӯйи натиҷаи тадқиқот системаи тадбирҳои ба комплекси чорабиниҳо пешгирикунанда ва зиддиэпидемӣ равонашуда, дар статсионарҳои осебшиносӣ беҳтар гардонидани сифати расонидани ёри тиббӣ, коҳиш додани зарари иқтисодӣ аз СДБ мувофиқ гардонидани шуд.

Мукаммали баёни мавод дар байни таълифоти муаллиф. Муҳаққиқ натиҷаи ҳосилшудаи тадқиқотро дар як зумра асарҳои нашр намудааш инъикос намудааст. Аз рӯйи маводи рисола 12 асари илмӣ рӯйи ҷопро дидааст, аз ҷумла 6 мақола дар маҷаллаҳои илмие, ки ба номгӯйи нашрияҳои тавсия намудаи ҚОА назди Президенти ҚТ шомил аст.

Таълифот дар маҷаллаҳои илмии тақриздоре, ки аз тарафи ҚОА-и назди Президенти ҚТ тавсия шудаанд

1. Давлатов Ҳ.С. Мувофиқгардонии муносибатҳои тиббӣ-ташқилӣ доир ба масоили пешгирии сирояти дохилибеморхонавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон /Х.К. Рафиев, Х.М. Ҷураев, А.А. Абдуазизов // Маҷаллаи «Вестник Авиценны». – Душанбе. - 2013. - № 5. – С. 47-50.

2. Давлатов, Ҳ.С. Тавсияҳо оид ба стратегия ва тактикаи истифодабарии воситаҳои зиддибактериявӣ зимни оризаҳои сироятӣ дар статсионарҳои осебшиносӣ /Р.Х. Аббасов, А.А. Абдуазизов// Маҷаллаи «Вестник Авиценны». – Душанбе. – 2013. - № 5. – С. 44-47.

3. Давлатов, Ҳ.С. Манзараи микробии шубҳаи осебшиносӣ ва ҷарроҳӣ дар шароити статсионарҳои серсоҳаи ш. Душанбе /Г.М. Усманова, А.А. Абдуазизов // Маҷаллаи «Вестник педагогического университета». – Душанбе. - 2014. - № 2 (57). – С. 260-264.

4. Пешгирӣ ва муолиҷаи оризаҳои римдори чанбаракҳо/Давлатов, Ҳ.С. [ва диг.] //Маҷаллаи «Вестник педагогического университета». – Душанбе. - 2014. - № 2 (57). - С. 123-127.

5. Давлатов, Ҳ.С. Сирояти дохибеморхонавӣ: зарурати такмил додани системаи назорати эпидемиологӣ /Х.К. Рафиев // Маҷаллаи «Вестник педагогического университета». – Душанбе. – 2014. - № 5(60). – С.194-199.

6. Хусусиятҳои тавсифи зарбу лат ва сохтори он дар байни гурӯҳҳои мухталифи иҷтимоии аҳолии шаҳрҳои калон /Давлатов, Х.С. [ва диг.] // Маҷаллаи «Вестник Академии медицинских наук». – Душанбе. – 2018. - № 2. - С. 5-11.

Мақола ва тезисҳо дар маҷмӯаи конференсияҳо

7. Давлатов, Х.С. Хатогиҳо ва оризаҳо ҳангоми эндопротезкунонии банди косу рон /Ганиев Б.Т., Чураев Х.М., Чумаев Ш.Т.// Маводҳои Конгресси II Авруосиё ва съезди II (Конгрес) осебшинос-ортопедҳои Қирғизистон, бахшида ба 75-солагии профессор С.К. Кожокматов. – Бишкек. – 2011. С. 201-202.

8. Давлатов, Х.С. Таъсири мақоми сироят ва иҷтимоиёт ба бемороне, ки дар натиҷаи ҳодисаҳои роҳу нақлиёт ба хатари пайдоиши оризаҳои римдори дохилибеморхонавии зарбулати пӯшидаи сина гирифта шудаанд /Х.К. Рафиев, А.А. Абдуазизов // Маводҳои конференсияи солонаи илмӣ-амалии 61-умини ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино бо иштироки байналмиллалӣ «Саҳми илми тиб дар амалияи тандурустӣ». – Душанбе. – 2013. – С. 88-89.

9. Давлатов, Х.С. Хусусияти зарбу лат дар системаи дастгоҳи такяву ҳаракати син ва чинси мухталиф зимни нуқтаҳои осебшиносии шаҳри Хучанд /А.А. Абдуазизов, Р.А. Аббасов // Маводҳои конференсияи солонаи илмӣ-амалии 62-умини ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино бахшида ба 20-солагии Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон «Илми тиб ва маориф». – Душанбе. – 2014. – Ҷилди II. – С. 178-180.

10. Реабилитатсияи беморон пас аз эндопротезкунонии банди косу рон /Давлатов, Х.С. [ва диг.] // Маводҳои конференсияи илмӣ-амалии осебшинос-ортопед ва нейрочарроҳони вилояти Суғд бо иштироки байналмиллалӣ «Масъалаҳои мубрами осебшиносӣ-ортопедӣ ва иллатҳои чарроҳӣ». - Хучанд. - «Наشري Мубориз». – 2015. – С. 182-185.

11. Оризаҳои барвақтии пасазчарроҳӣ зимни эндопротезкунонии умумии банди косу рон /Давлатов, Х.С. [ва диг.] // Маводи конференсияи илмӣ-амалии осебшинос-ортопед ва нейрочарроҳони вилояти Суғд бо

иштироки байналмиллалии «Масъалаҳои мубрами осебшиносӣ-ортопедӣ ва иллатҳои ҷарроҳӣ». - Хучанд. - «Нашри Мубориз». – 2015. – С. 175-178.

12. Натиҷаҳои пешгирӣ ва муолиҷаи шикастагиҳои компрессионии танаи муҳраҳо дар мавриди беморони гирифтори остеопороз бо истифода аз бисфосфонатҳо /Давлатов, Х.С. [ва диг.] // Маводи конференсияи илмӣ-амалии осебшинос-ортопедҳои вилояти Хатлон бо иштироки байналмиллалӣ. - Кӯлоб. – 2016. – С. 222-224.

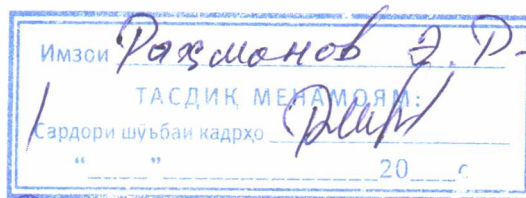
Мувофиқати муҳтавои рисолаи тахассусӣ, ки аз рӯи он ба ҳимоя тавсия мешавад. Рисолае, ки Давлатов Х.С. ба сирояти эпидемиологии дохилибеморхонавӣ, дар мавриди статсионарҳои осебшиносӣ, пешниҳод намудааст, ба тахассуси 14.02.02 – эпидемиология мувофиқат мекунад.

Рисолаи унвонҷӯи кафедраи эпидемиологияи МДТ “ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино” Давлатов Ҳабибулло Сайфуллоевича дар мавзӯи: «Хусусиятҳои эпидемиологии сирояти дохилибеморхонавӣ дар статсионарҳои осебшиносӣ ва мувофиқгардонии ҷорабиниҳо оид ба пешгириву мубориза бар зидди онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба ҳимоя барои дарёфти унвони номзади илми тиб аз рӯи ихтисоси 14.02.02 – эпидемиология тавсия карда мешавад.

Хулоса дар ҷаласаи Комиссияи проблемавии байникафедравӣ оид ба эпидемиология, бемориҳои сироятӣ, бемориҳои сироятии кӯдакон, беҳдошт, дерматовенерология, микробиология, тандурустии ҷамъиятӣ ва тандурустӣ дар назди МДТ “ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино” қабул карда шуд.

Дар ҷаласа 15 нафар аъзоён иштирок доштанд. Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» - 15 нафар, «зид» - нест, «бетараф» – нест. Сураҷаласаи № 8 аз 30 июни соли 2018

**Раиси Комиссияи
проблемавии байникафедравӣ,
доктори илмҳои тиб, профессор**

Раҳмонов Эркин Раҳимович